Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

WELLSINKI.FI

Onko lainsäädäntö yhteistyön tuki vai kompastuskivi?

Kokemuksia Manuva-hankkeesta

1.10.2012

Koulun ja lastensuojelun yhteistyö -seminaari

Sannakaisa Koskinen

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Pistarit

1. Peruste oleskeluluvan myöntämiselle - mikä on suurin syy Suomessa?

1. Montako prosenttia helsinkiläisistä on maahanmuuttajataustaisia?

2. Montako oppilasta on tällä hetkellä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa Helsingissä?

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Oleskeluluvan saaneet vuonna 2011 perusteen mukaan (koko maa)

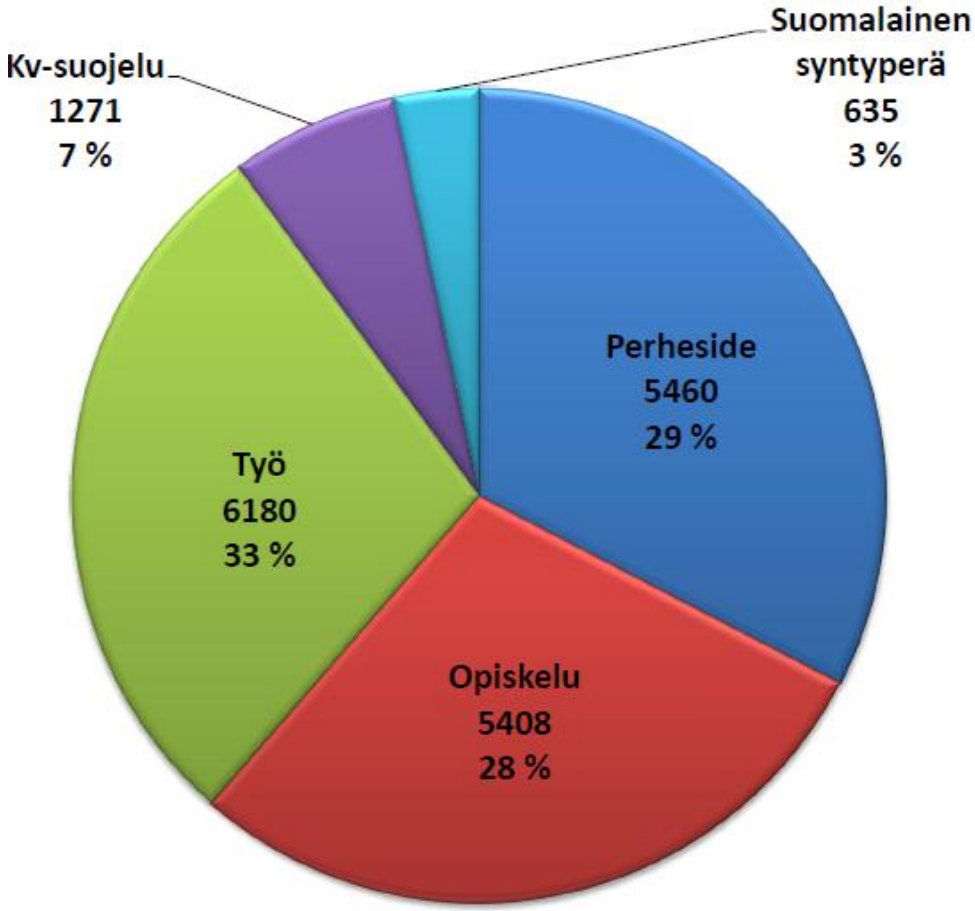

Yhteensä
18 954 henkilöä

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Helsingin kaupungin kieli- ja kulttuuriryhmien opetus lukuina (2011)

- Suomenkielisessä perusopetuksessa oppilaita 33 898, joista **vieraskielisiä** oppilaita 4 689 (n. **14 %)**

  (äidinkieli muu kuin suomi, ruotsi tai saame)

- Suomi toisena kielenä (S2) oppilaita 5 177 (**n. 16 %)**

- Perusopetukseen valmistavan opetuksen ryhmiä 39, joissa vuosittain oppilaita noin **400** (n. **1 %**)
  - Alakouluissa n. 280 oppilasta
  - Yläkouluissa n. 120 oppilasta

- Vuonna **2020** vieraskielisiä oppilaita arviolta **20 %**

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

MANUVA-malli

Peruskoulun päättövaiheessa (15-16-vuotiaana)
Suomeen tullut nuori

län ja koulutaustan mukaan profiloitu valmistavan opetuksen ryhmä

Muut yhteistyö-tahot

Työpariyhteistyö:

Opettaja + Sosiaaliohjaaja

Nuori perus-opetukseen tai jatko-opintoihin toiselle asteelle

Nuoren kokonaisvaltaisen kotoutumisen edistäminen ja yhteiskuntaan kiinnittyminen

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Manuva-työpariyhteistyön tuloksia

Kahden viraston asiantuntijuutta (ammatillista viitekehystä) on hyödynnetty kohderyhmän nuorten ja heidän huoltajiensa kokonaisvaltaiseen tukemiseen.

- Mahdollisiin huoliin ja ongelmiin on voitu puuttua nopeasti.
- Manuva-sosiaaliohjaus on ollut ns. matalan kynnyksen palvelua.
- Tiedon kulku nuorten asioissa on ollut sujuvaa.
- On voitu työskennellä ja olla läsnä nuoren omassa toimintaympäristössä.

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Manuva-työpariyhteistyön tuloksia

Opettajan voimavaroja on vapautunut enemmän opetukseen, kun sosiaaliohjaaja on toiminut yhteistyölinkkinä kodin ja koulun välisessä yhteistyössä.

- Sosiaaliohjaajan **työaika ja työn luonne** on mahdollistanut sen, että hänellä on ollut aikaa henkilökohtaisille keskusteluille sekä nuoren että hänen huoltajiensa kanssa.
- Sosiaaliohjaaja on arvioinut nuoren ja huoltajien tapaamisissa tuen ja avun tarvetta (**yksilöllinen arviointi),** ja pyrkinyt löytämään oikeanlaista apua sekä ohjannut tarvittaessa myös muiden palveluiden pariin (lastensuojelu, perheneuvola, järjestöt jne.).

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Manuva-työpariyhteistyön tuloksia

Nuorten palaute

- Nuoret ovat kokeneet, että vuosi Manuva-ryhmässä on tukenut ja edistänyt heidän kotoutumistaan.
- Lähes kaikki Manuva-ryhmissä lukuvuosina 2010–11 ja 2011-12 opiskelleet nuoret saivat jatko-opintopaikan.

Huoltajien/perheiden palaute

- Nuorten huoltajat ovat saaneet mm. tukea omaan kotoutumiseensa, tietoa nuorten elämään liittyvistä asioista ja palveluista Suomessa, tukea kasvatuskysymyksiin ja vanhemmuuteensa sekä tietoa suomalaisesta koulutusjärjestelmästä ja nuorten jatko-opintomahdollisuuksista.

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

➔Miten lait ovat tukeneet Manuva-työpariyhteistyötä?

➔Mitä esteitä ja haasteita lait ovat tuoneet yhteistyöhön?

Tavoitteena nuoren hyvinvointi!

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Lait

- **Perusopetuslaki 21.8.1998/628**

  40 § Henkilötietojen salassapito ja käsittely

  ”… on oppilaan oppilashuoltotyöhön osallistuvilla oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle…oppilaan ***opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot****.*

  Oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan ***opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä*** *salassa pidettäviä tietoja pyytää* ***myös muilta tahoilta…****”*

- **Lastensuojelulaki 13.4.2007/417**

  3 a § Ehkäisevä lastensuojelu

  ”…*Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa…”*

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Alun kompastuskiviä…

Perusopetuslain tulkinta

- sosiaaliohjaaja ei ole koulun työntekijä
- nuoren tietoja ei saa kertoa
- kirjallinen lupa huoltajalta jokaisen asian kohdalla erikseen

➲ **Hankaloitti tiedonvaihtoa ja herätti huoltajissa hämmennystä.**

➲ **Nuoren etu ei välttämättä toteutunut.**

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Mihin päädyttiin?

- Laki ei saa olla Manuva-työpariyhteistyön esteenä.
- Joka asiassa ei erikseen tarvita huoltajan lupaa.

- Lukuvuoden alussa huoltajan/-jien kanssa keskustellaan salassapito-velvollisuudesta.
- Vanhemmilta lupa tiedonsiirtoon; opettaja ⇔ sosiaaliohjaaja
- Lupa kirjataan oppilaskohtaiseen opinto-ohjelmaan (allekirjoitukset)
  - ”Asiakirjan luovuttaminen koulussa” / ”Seuraava koulu tai oppilaitos”
  - ”Muu ulkopuolinen tuki”

- Opettajalle tieto niistä nuoren asioista, jotka liittyvät ***oleellisesti opiskelun järjestämistä koskeviin tietoihin***.
- Nuori ja huoltaja/-jat voivat erikseen sopia sosiaaliohjaajan kanssa tiedoista, joita ei välitetä opettajalle (*ei opiskeluun liittyvää).*

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

- **Noin 30 % Manuva-ryhmien nuorista on ollut / on lastensuojelun asiakkaita tai heidän asioissaan on konsultoitu lastensuojelua.**

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Case 1:
Manuva-opettaja huomasi nuoren olevan koulussa usein väsynyt ja nuorella oli joitain poissaoloja

- Opettaja keskusteli asiasta ensin nuoren kanssa, ja sen jälkeen sosiaaliohjaajan kanssa *huoltajan luvalla*.
- Sosiaaliohjaaja, opettaja, nuori ja hänen huoltajansa keskustelivat yhdessä asiasta (tulkki mukana). Nuoren tilanteessa ei tapahtunut merkittävää muutosta.
- Tämän jälkeen nuori pyysi itse sosiaaliohjaajalta lisäapua omaan elämäntilanteeseensa, jossa oli myös muita ongelmia. Opettaja ja sosiaaliohjaaja pohtivat lastensuojeluilmoituksen tekemistä.
- Sosiaaliohjaaja keskusteli huoltajan kanssa avoimesti ilmoituksesta.
- Sosiaaliohjaaja teki lastensuojeluilmoituksen, ja lastensuojelun työntekijä tuli koululle keskustelemaan asiasta. Asia eteni ja nuoresta tuli lastensuojelun asiakas.
- Nuori sai pitkäaikaista tukea sekä sosiaaliohjaajalta että lastensuojelusta, ja voi nyt paremmin.

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Case 2.
Nuori joutui pahoinpitely-yrityksen kohteeksi

- Nuori kertoi pahoinpitely-yrityksestä opettajalle.
- Opettaja soitti huoltajan luvalla välittömästi sosiaaliohjaajalle.
- Sosiaaliohjaaja otti yhteyttä lastensuojeluun, minkä jälkeen järjestettiin yhteistapaaminen äidin, nuoren ja lastensuojelun kanssa.
- Sosiaaliohjaaja teki nuoren kanssa rikosilmoituksen poliisille.
- Nuoren kanssa käsiteltiin asiaa sekä kahdenkeskisesti että rasismista yleisellä tasolla ryhmässä.

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Millaisia kokemuksia lainsäädännön tuesta ja/tai haasteista teillä on?

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Linkkivinkkejä

- **Opetusviraston ryhmäkirje 23/2012 kouluille**
  ”Lastensuojeluilmoitusvelvollisuus, pyyntö lastensuojelutarpeen arvioimiseksi, ennakollinen lastensuojeluilmoitus ja ilmoitusvelvollisuus poliisille”
  http://helmi/Opev/hallinto/ryhmakirjeet_ja_muut_ohjeet/Sivut/default.aspx

- **Kieli- ja kulttuuritietoista koulua rakentamassa -opas**
  http://helmi/opev/perusopetus/monikulttuurisuus/kielijakulttuuriryhmienopetus/sivut/default.aspx

- **Koulu tutuksi – tietoa suomalaisesta peruskoulusta -opas**
  http://www.hel.fi/hki/opev/fi/Palvelut/Esitteet+ja+oppaat (suomeksi)
  http://www.hel.fi/hki/opev/en/Services/Brochures+and+guides (somali, venäjä, viro, englanti)

Helsingin kaupunki
Opetusvirasto

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Kiitos!

Manuva-projektisuunnittelija
Sannakaisa Koskinen
Opetusvirasto
sannakaisa.koskinen@hel.fi
Puh. 09 310 82307